

Prehľad základných faktov o krajine Životný štýl a návyky osôb so zdravotným postihnutím na SLOVENSKU

NAJČASTEJŠIE POSTIHNUŤIA NA SLOVENSKU:

Najbežnejšia definícia, na ktorú ľudia myslia, keď im povieť slová „osoba s postihnutím“, je „osoba s ťažkým zdravotným postihnutím“ (čo sa týka ľudí každej vekovej kategórie a všetkých typov zdravotného postihnutia, u ktorých je pokles fyzických a zmyslových alebo duševných schopností o viac ako 50%), pričom hovoríme o počte 448 000 ľudí. To predstavuje približne 8% z celkovej populácie na Slovensku, kde je vyššia prevaha u žien (58% až 42%) a 60% u ľudí vo veku od 62 rokov.

Najčastejšie zdravotné postihnutia na Slovensku:

- Telesné postihnutie 84%
- Zmyslové postihnutie - zrakové a sluchové poruchy 10%
- Psychologické postihnutie 5%
- Mentálne poruchy 1%

HLAVNÉ ORGANIZÁCIE UMOŽŇUJÚCE PRÍSTUP OBČANOM SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUŤIEM KU ZDRAVOTNÍCKYM, VZDELÁVACÍM A INÝM RELEVANTNÝM SLUŽBÁM:

- Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR, <https://www.nrozp.sk/zoznam-lenskych-organizacii>
- Slovenský paralympijský výbor, <https://spv.sk/o-nas/slovensky-paralympijsky-vybor>
- Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR, <http://aozpooz.sk/index.cfm?NewLanguageID=sk>
- UNICEF Slovensko, https://www.unicef.sk/?gclid=Cj0KCQiA6t6ABhDMARIsAONIYxpc8zvEze8SSvYK-jk3vrWs5E4uo-rvSnGG6K0P2EHCqf5Bd3eWiglaAud_EALw_c
- Liga za duševné zdravie, <https://dusevnezdravie.sk/>
- Únia nevidiacich ľudí, <https://unss.sk/>
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, <https://www.minedu.sk/>
- Svet mobility, <http://www.svetmobility.sk/>

ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY POSKYTOVANÉ OBČANOM SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUŤIEM:

Občania so zdravotným postihnutím (OZP) majú prístup k špecializovanému lekárovi (podľa závažnosti a typu zdravotného postihnutia) a špeciálnej lekárskej pomoci (poradenstvo, psychologovia). Slovensko má tiež veľa prírodných liečivých prameňov a na týchto sú zriadené zdravotné strediská/liečebné kúpele. OZP majú právo na tento druh liečby, ktorú môže predpísať odborný lekár (a od roku 2015 aj všeobecný lekár). Zdravotnícke služby pre OZP sú rozdelené do dvoch kategórií:

- Kategória A:
 - patria sem pacienti po operácii, pacienti s astmou a kožnými ochoreniami, nervovo svalové ochorenia, niektoré choroby nervovej sústavy (paralýza),
 - plne hradené verejnou zdravotnou poisťovňou.
- Kategória B:
 - chronické choroby neuvedené v predchádzajúcej kategórii, cukrovka,
 - čiastočne hradené verejnou zdravotnou poisťovňou.

Hlavné štátne orgány v oblasti zdravotnej starostlivosti na Slovensku:

- Ministerstvo zdravotníctva, <https://www.health.gov.sk/Titulka>
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, <https://www.employment.gov.sk/sk>

VÝZNAMNÉ ODPORÚČANIA:

- Lepšia pomoc a podpora OZP počas športových činností s technickými prostriedkami, podpora priateľov a rodiny, osobné pomôcky pre zdravotne postihnutých a lepšie mobilné aplikácie.
- Šport v značnom počte prípadov ovplyvňuje život OZP ďaleko za hranice aspektov, ako sú fyzické alebo duševné zdravie, motivácia, sociálne väzby.
- Šport aktivuje príležitosti OZP k dosiahnutiu čo najvyššieho stupňa integrácie a spoločenského postavenia alebo uznania a vzhľadom na vplyv športu, je s najvyššou pravdepodobnosťou najefektívnejšou možnosťou.

HLAVNÉ VZDELÁVACIE SLUŽBY PONÚKANÉ OZP:

Podľa našich zákonov má každý právo na vzdelávanie, keďže školská dochádzka je povinná. Ľudia so zdravotným postihnutím majú právo na osobitnú pomoc pri príprave na budúce pracovné príležitosti. Štát je povinný vytvárať podmienky na zlepšovanie vzdelávania detí a mladých ľudí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zvyšovať dostupnosť nástrojov na ich podporu (napr. vyššie finančné štandardy, špeciálne školiace programy, pomôcky, postupy, asistenti učiteľa, školské zariadenia pre pedagogické poradenstvo a prevenciu). Vzdelávanie detí a mladých občanov so zdravotným postihnutím sa poskytuje v rámci špeciálneho alebo integrovaného vzdelávania. Od predškolských zariadení po stredné školy sa väčšina (58%) vzdeláva v rámci systému špeciálneho vzdelávania, najmä v predškolských zariadeniach (70%: 30%). Lepšiu rovnováhu (56%: 44%) oboch modelov majú špeciálne a integrované školy prvého stupňa vzdelávania. Integrované vzdelávanie má dve podoby: individuálna integrácia jedného žiaka v bežnej triede a integrované triedy žiakov s nejakým typom zdravotného postihnutia v bežnej škole. Deti s vývinovými poruchami učenia a deti s mentálnym postihnutím sa vzdelávajú najčastejšie integrovaným spôsobom. Na účely podpory štúdia mladých ľudí so zdravotným postihnutím na (bežných) vysokých školách sa zriaďujú špeciálne fondy a sú k dispozícii koordinátori na podporu ich štúdií.

Hlavné školy pre deti so zdravotným postihnutím na Slovensku:

- Základná škola internátna pre nevidiace a slabozraké deti, Levoča
- Škola pre deti s mentálnym postihnutím, Prešov
- Špeciálna škola pre žiakov s telesným postihnutím, Nitra
- Špeciálna škola pre deti s autizmom, Prešov

VNÚTORNÉ A VONKAJŠIE PREKÁŽKY:

Vnútorne bariéry spočívajú v tom, že sa OZP cítia nepochopené, pretože ich okolie vníma ich zdravotnú nevýhodu ako niečo neznáme a nezvyčajné. OZP majú pocit, že kvôli tomu sa nebudú cítiť ako akceptovaní alebo, že by sa ľudia na nich mohli uprene pozerat', kvôli čomu sa môžu cítiť nepríjemne. To potom ľahko vytvára priestor pre vytváranie predsudkov a nedorozumení. Pripúšťajú problém obmedzení v zníženej kvalite ich života, mysliať tým, že nie všetky športové zariadenia majú vyhradené parkovanie alebo bezbariérový vstup, a aj keď majú, nie je to vždy postavené najpraktickejšie, čo by mohlo viesť k tomu, že sa OZP rozhodne jednoducho celkovo nezúčastňovať sa športových aktivít, pretože si to len vyžaduje príliš veľa námahy (Sidor a kolektív, 2015).

Spoločenstvo OZP spolu so spoločenstvom nepostihnutých sa zhodujú v tom, že najnaliehavejšou problémou / vonkajšie bariéry (v poradí uvedenom nižšie) sú:

- Finančné (vrátane príspevkov, dotácií, projektov a podpory EÚ).
- Potreba väčšej prístupnosti k športovým zariadeniam.
- Lepšia informovanosť a vzdelávanie verejnosti v oblasti zdravotných postihnutí.
- Potreba legislatívnej podpory (zjednodušenie, zlepšenie, účasť osôb so zdravotným postihnutím na tvorbe právnych predpisov).
- Potreba podporovať zamestnanosť (schopnosť zamestnať sa) - 5% úroveň odporúčaní prekročila očakávania tolerancie a rešpektu (kde patrí pozornosť, rešpekt, zvažovanie a porozumenie iných ľudí).

VŠEOBECNÉ POSÚDENIE ZDRAVOTNÉHO STÁVU:

Naše výsledky ukazujú, že takmer polovica našich respondentov ohodnotila svoj zdravotný stav ako dobrý a takmer štvrtina ako veľmi dobrý. OZP sa nielenže nepozerajú na svoje postihnutie v takom negatívnom svetle, ale prináša im to nedostatok sebadôvery a sebaistoty.

ÚČASŤ V ŠPORTOVÝCH AKTIVITÁCH A KVALITA ŽIVOTA V SÚVISLOSTI SO ZDRAVÍM:

Občania so zdravotným postihnutím, sú aktívni tak isto, ako ľudia bez zdravotného postihnutia.

OZP na Slovensku sú aktívni a zúčastňujú sa športových činností, väčšina z nich si vychutnáva niekoľko činností (medzi najuprednostňovanejšie činnosti patrí: záhradkárstvo, ľahké práce v záhrade a na dome, bicyklovanie, plávanie, curling, prechádzka so psom vo voľnom čase, beh a stolný tenis). Tak isto by privítali viac exteriérových príležitostí na cvičenie (respektíve upravených na ich potreby), najmä počas pandémie, ktorá ich v dnešnej dobe nechala bez možnosti cvičenia či rehabilitovania.

Ďalej uviedli, že niektorými príčinami nižšej účasti na športových aktivitách boli nedostatok času a choroba či zranenie. Hlavnými stimulmi ich účasti na športových aktivitách sú vnútorná motivácia a osobné presvedčenie.